

gedicht zijn?’

De onderdirectrice komt me te hulp. Ze pakt het boek dat ik bij me heb uit mijn handen en houdt het hoog in de lucht. “Anne is een schrijfster, ze heeft dit boek geschreven. Kijk maar, haar foto staat op de achterzijde”, roept ze door de zaal. De jongeren knikken, turunen naar de foto, maken geluidjes van bewondering. “Waar gaat het over, Anne?”, gaat de onderdirectrice verder, “Anne gaat jullie nu vertellen waar dit boek over gaat!” Ik probeer moeizaam uit te leggen wat ik in *Mijn tante is een grindwal* heb beschreven. Kunnen ze zich iets voorstellen bij het stranden van walvissen? Kunnen ze zich zelfs maar iets voorstellen bij een strand en de zee? Hoe vertel ik dat dit boek gaat over seksuele kindermishandeling? In normale omstandigheden heb ik nu een betoog klaar over ‘vertelplezier’ en ‘leeshonger’, maar vandaag krijg ik die woorden niet over mijn lippen.

“Leg hen het verschil uit tussen fictie en non-fictie”, fluistert de onderdirectrice me toe. Opnieuw zoek ik naar een manier om me duidelijk te maken. Een verhaal verzinnen, er een jaar over nadenken, er een heel boek over vol schrijven terwijl het geneense echt gebeurd is, het klinkt als nonsens in deze omgeving. Maar voor ik mijn vak kan relateren staat ze alweer naast me, en herhaalt telkens weer: “Anne is een schrijfster uit België. Als je iets wilt vragen aan een schrijfster, dan kun je dat

nu doen. Goedele is een dokter, zij is Belgische maar ze woont al veertien jaar bij ons. Als je een medische vraag hebt, kun je die nu stellen. Deze dames geven ons geld voor de computerlessen. Luister goed naar wat ze zeggen, en misschien ben jij volgende keer de gelukkige die computerlessen kan volgen. We moeten de mensen in België erg dankbaar zijn. Ze sturen ons schrijvers en ze sturen ons boeken.” Goedele en ik wisselen snelle blikken. Hier hebben we het over gehad. Branden we met onze komst het cliché van de weldoende blanke niet vast in de hoofden van de zwarte tieners? De onderdirectrice loopt naar de kleine kast tegen de muur en schuift het paneel weg. Achter het paneel staan twee schrale rijen boekjes. “Deze komen ook uit België!”, roept ze.

Ze stopt me een van de boekjes toe. Het zijn dunne, netjes geplastificeerde boeken voor eerste lezers in het Engels. Ik kan me niet voorstellen dat ze uit België komen. België is vandaag vermoedelijk synoniem voor de hele eerste wereld. Later had ik gesprekken met mensen aan de universiteit die zich met ontwikkelingscommunicatie bezighouden. Zij vertelden dat de gratis boeken op de scholen blijven liggen tot iemand ze weggooit. Boeken worden door de mensen in de townships beschouwd als lesmateriaal, fictie lezen als vertier is ongekend. Als er in om-

standigheden als deze geen bijkomende ondersteuning is van het lezen, dan verpietert het boek.

Op zich hoeft dat geen probleem te zijn, was het niet dat er nog iets is waar we in het Westen geen weet van hebben: de Afrikaanse verteltraditie verkeert in crisis. Deze kinderen horen minder verhalen dan wij vermoeden. Hun moeders zijn naar de stad gekomen om te werken, ze hebben geen tijd meer om te vertellen. Hun grootmoeders, de traditionele vertelsters, zijn in de voormalige thuislanden op het platteland achtergebleven. De orale overlevering verdwijnt, en er komt niets voor in de plaats. De overheid probeert het probleem op te vangen door boodschappen op cassette te verspreiden, maar cassettes zijn duur; ze veronderstellen de aanwezigheid van hardware en elektriciteit.

Ik besef dat ik het over een andere boeg moet gooien. Ik vraag aan de jongeren of het waar is dat zij bij het vertellen van hun verhalen ook dansen en zingen. Ze knikken begeistert. Groepjes kinderen springen op. Een paar van hen zingen een traditioneel lied, anderen brengen een romantische ballade in het Engels. Een groepje meisjes komt naar voor om een Zoeloedans op te voeren, waarbij ze geknield hun dijen, schouders en rug laten bewegen. Nu ze knielen, valt op hoeveel gaten er in hun schoenzolen zitten.

“Hebben jullie een verhaal?”, vraag ik aan de jongeren als ze weer zitten. “Is er iets wat jullie willen vertellen? Als jullie het opschrijven zal ik het lezen en aan de jongeren in België doorvertellen.” De ogen van de onderdirectrice schitteren. “Luister naar deze uitdaging!”, roept ze over het geroezemoes heen. “Vertel jullie verhaal, hoe verschrikkelijk het ook is. Schrijf het neer en geef het aan de schrijfster.

Schrijf bij voorkeur in het Engels, maar het mag ook in je eigen taal: Sesotho, Xhosa, Zoeloe, wat je verkiest. We zullen de juf vragen je verhaal voor Anne te vertalen.” De jongeren veren opnieuw op. Een verhaal hebben ze wel, ze willen wel vertellen.

“Denkt u dat ze wat ze te vertellen hebben, kunnen neerschrijven”, vraagt de onderdirectrice aan de leraar die tegen de muur geleund staat. De leraar schudt het hoofd. “Hier zijn ze niet klaar voor”, antwoordt hij. De onderdirectrice negeert zijn antwoord en herhaalt haar oproep. Ik weet niet wat ik moet denken. Ik wil enthousiast zijn als zij, maar onthoud vooral de sceptische blik van de leraar.

Totdat, helemaal op het einde van het lesuur, een kleine jongen op de eerste rij in een grauw hemd en verschooten das zijn hand opsteekt. “Mag het ook een gedicht zijn?”, vraagt hij in correct Engels. Een paar seconden lang zegt niemand iets. Dat het woord ‘gedicht’ tussen deze muren valt, is onverwacht. Zoals overal ter wereld hebben de volwassenen de kinderen onderschat. De onderdirectrice grijpt de jongen vast en duwt hem naar me toe. “Hoor je dat?”, vraagt ze me, “hoor je hoe slim hij is? Maak een foto van deze jongen, dan weet je als je thuiskomt dat hij de dichter is.”

Mijn mond is kurkdroog als ik de klas verlaat. We komen weer voorbij de leraarskamer. De stapels boterhammen zijn verdwenen. Buiten op de patio zitten de kleintjes te eten. Het sneetje met de jam houden ze voor laatst.

A N N E P R O V O O S T

www.anneprovoost.com

Leesbevordering in Vlaanderen, Nederland en Zuid-Afrika. Zondag 10 december, Bibliotheekschool Gent, tel.: 09/218 89 33. www.bibliotheekschool.be

Na haar bezoek aan de school kreeg Anne Provoost intussen al een eerste verhaal toegestuurd van Piet Pule Hoffman.

My name is Piet Pule Hoffman. When I was young, 10 or 11 years, I started to suffer because my grandmother and my father died. But my grandfather died first and then that is when I started to suffer. My grandmother took me to live with her at her home. Then she got sick, my grandmother: sick, sick, and then in 2001 she died. And then that is when I started to suffer more. I have a diffi-

cult life. My mother said that me and my sister killed her mother. My mother said that if we killed her mother, we are not going to be okay. She started shouting to us and swearing to us and lock us out of the house.

In March or April the principal and the depute called

The Child Protection Unit to talk to my mother. By that time the depute gave me biscuits to sell when I am home. My small little sister ate the biscuits. I told the depute that my sister ate the biscuits, why?

And the other problem is my mother sells my shoes to her friend next door.

My mother wants me back home, but know I have a good life with my foster parents and I want to enjoy all of it for the rest of my life and I love them. They love me.

Piet Pule Hoffman, 16 years old, Atang School